

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. בוגרת ... איכא בושת ופגם 1.....
- ב. בשוטה 2.....
- ג. הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה 2.....
- ד. בפירוש ריבתי תורה חובל בהבירו לתשלומין 4.....

דף לב.

א. בוגרת ... איכא בושת ופגם

האונס¹ או מפתה בתולת ישראל בין קטנה בין נערה, צריך ליתן לה במפותה בושת ופגם, אבל לא צער שאין למפותה צער, אבל לאנוסה שיש לה צער צריך ליתן לה גם צער².

ואם היא בעולה אין לה פגם אך יש לה בושת ובאנוסה גם צער³.

המפתה בוגרת אין לה בושת ופגם⁴ שהרי הוא מדעתה ומחלה. אם⁵ אנסה יש לה בושת ופגם וצער.

ואלו אינן שוים בכל אדם אלא הכל לפי מה שהוא. בושת, הכל לפי המבייש והמתבייש, שאינו דומה המבייש נערה חשובה ממשפחה מיוחסת למבייש בזויה ועניה, ואינה דומה המתבייש מאדם חשוב למתבייש מאדם בזוי ונקלה, ולפי זה רואין ב"ד מעלתו ומעלתה, ושמן כמה היה נתן אביה ומשפחתה ולא יארע להם דבר זה מאדם זה, וכמוהו יתן לה.

פגם, רואין כמה שויה פחות ממה שהיתה שוה תחלה אילו היתה נמכרת בשוק להנשא לעבד, ושמן אותה כאשה הנמכרת בשוק להשיאה לעבד לפי יפיה ולפי משפחתה, כיצד, מי שיש לו עבד שחשוב בעיניו וחיביב עליו עד שירצה להשיאו אשה יפה ומיוחסת כזאת, כמה יוסיף ליתן לה כשהיא בתולה מכשהיא בעולה.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעז א

² וכל זה מלבד הקנס שנותן באונס ומפתה קטנה מבת ג' שנים עד שתהיה בוגרת

³ ב"ש שם א

⁴ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יא, כס"מ שם בית מאיר שם

⁵ רמב"ם שם בית מאיר שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

צער, רואין לפי קטנו וקטנותה ולפי בריאותה כמה נצטערה, ואומדין כמה אביה היה נותן ולא תצטער בתו זו מזה, וכן יתן הכל.

ג. בשוטה

המבייש⁶ את השוטה פטור⁷, שאינו נכלם ואינו מצטער כשמביישים אותו שאינו מרגיש בדבר, אבל המבייש את החרש הוא מרגיש בבושת ונכלם ומצטער בכך, וכן המבייש את הקטן הנכלם כשמביישין אותו חייב.

דף לב:

ג. הכהו הנאה שאין בה שוה פרוטה לוקה

אסור⁸ לאדם שיכה את חבירו, ואם הכהו עובר בלאו שנאמר (דברים כה פסוק ג) בשליח בי"ד המכה את המחויב מלקות ארבעים יפגו לא יסיף פן יסיף להפתו וגו', וכל מקום שנאמר פן הוא לא תעשה⁹, ואם הקפידה התורה בהכאת רשע קל וחומר בהכאת צדיק.

ולכן אסור¹⁰ לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו, ולא החובל בלבד אלא כל המכה אדם כשר מישראל בין הנאה שיש בה חבורה או אין בה חבורה¹¹ בין קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון, הרי זה עובר בלא

⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ לו

⁷ עתים חלים ועתים שוטה, כתב המנחת חינוך [מ"ט י"ג] דאף זה פטור בעת שטותו ואף דאחר כך נכלם.

⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ א

⁹ והנה הטור [סעיף א'] והמחבר למדו הלאו מדכתיב פן יוסף, לרמזו למ"ש [עירובין צ"ו ע"א ועוד] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, אבל ברמב"ם פ"ה דחובל [ה"א] למדו מדכתיב בהדיא בקרא לא יוסף, וכן פירש רש"י שם בפירוש החומש ז"ל, לא יוסף, מכאן אזהרה למכה את חבירו. וניחא ליה להרמב"ם ללמדו מלא יוסף שהוא לאו מפורש, והטור והמחבר לא ניחא להו (ולמדו) [ללמדו] מלא יוסף משום דקאי אהכאת הרשע ויש לומר דדוקא נקיט שם דנלקה כבר ל"ט מכות ויש סכנה בהוספה לו עוד מכה אחת, משא"כ בהכאה לחבירו מכה אחת, משו"ה למדוהו מיתורא דפן יוסף. סמ"ע שם א

¹⁰ וצריך לבובז כל ממונו שלא יעבור, אך מפני פקוח נפש הכל נדחה. אך אי מחויב לשלם דמי חבלה, צ"ע, אי דמי לחייבי מיתות שונגין שפטור, או דילמא כיון דהוא בהיתר לא שייך חייבי מיתות שונגין כלל, ומשלם, ולקמן פרשת אמור [מצוה רצ"ו אות כ"ו] עוררתי בזה. מנ"ה אות י"ג

¹¹ כ"כ במנ"ה מצוה מ"ח אות ב'

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תעשה שנאמר לא יסיף ... להפלתו אם הזהירה תורה שלא להוסיף בהכאת החוטא, קל וחומר למכה את הצדיק¹².

והמרים יד על חבירו להכותו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע¹³, שנאמר (שמות ב פסוק יג) ויאמר לרשע למה תכה רעף למה הכית לא נאמר אלא למה תכה¹⁴, משמע אעפ"י שלא הכהו אלא שהרים ידו עליו להכותו ואפילו הכי קראו רשע¹⁵.

יש אומרים שיש חרם קדמונים באדם המכה לחבירו וצריכין להתיר לו כדי לצרפו למנין עשרה¹⁶, ומיד שמקבל עליו לעשות לו דין מתירין לו אף על פי שאין המוכה מתרצה.

וכיון שיש בו לאו, המכה את חבירו¹⁷ מכה שאין בה היוק שוה פרוטה כיון שאין בו חיוב ממונ עבר על הלאו ומלקין אותו, ואפילו הכה עבר כנעני לוקה הוא דאחיך הוא במצות, שהרי חייב בכל המצות שהנשים חייבות בהן והרי

¹² רמב"ם סנהדרין פרק טז הלכה יב

¹³ עיין לעיל סימן ל"ד סעיף ד' ששם פסק מור"ם דהוי פסול לעדות, יעויין שם. ובאמת בזמנינו זה לא ראינו דיניי ישראל נזהרים לפסול זה לעדות, והוא ודאי לפי מה שראיתי מליין טוב על זה הרב מאמר קדשין בסימן ל"ד זה לשונו, המגביה ידו על חבירו פסול לעדות ולשבועה עד שישבו מרשעתו ויקבל עליו דין אפילו לא תבע זה אלא אחר, ותמיה לי מאד שלא ראיתי נוהגים כן בזמנינו, ואפשר דבזמן הזה אין יכולין להעמיד הדין על תלו כמו שכתב הסמ"ע גבי הרמות [סי' ל"ד] בסעיף ה' [סק"י] דאם לא כן לא יוכשר אחד מאלף. הכא נמי דלא יוכשר אחד מאלף מעון זה בעונותינו הרבים, ואף על פי כן מי שיש לו כח ליסר הרשעים העושים כן על כל פנים בעונש שלא יקבל עדותן ולא עשה עתיד ליתן הדין, עד כאן לשון הרב הנזכר המליץ יושר, וק"ל. פעמוני זהב שם

¹⁴ סמ"ע שם ג

¹⁵ לבוש שם

¹⁶ עיין בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' קפ"ב על דבר איש רע מעללים שהכה באגרופ רשע לבן תורה עד שפוך דם, ובעו"ה רבו עוזרי זרוע רשע ואין דורש ואין מבקש, והנה המכה הוא אבל על אביו ואמו ומתפלל לפני התיבה, ונסתפק השואל אם לענות אחריו אמן והש"ר וקדושה. והשיב, הנה אם הדברים כהויתן האיש הזה מוחרם בחרם קדמונים עד שיקבל עליו לעמוד לפני העדה למשפט על כל הנעשה, אך אין ברכותיו ותפלותיו כתפלת הכותים שאין עונים אחריהם אמן, שהרי ברכותיו כולם לה', אלא מחמת עונש וקנס נידוהו הקדמונים ז"ל, ולא יצורף לדבר שבקדושה, ואם יתפלל בחזקה לא יענה הצבור אחריו אמן, והכל כדי לרדות ולכוף כאגמון ראשו עד ישוב. אך בעו"ה בנידון זה אשר אין איש שם על לב לענשו ולהפרישו וכל הציבור על ימינו, ולשחוק יהיה בעיניו אם יודע שאין היחידים הללו עונין אמן אחר ברכותיו, נמצא הם יפסידו עניית יהש"ר וקדושה והוא יעמוד במרדו ויוסיף חמא על פשע, יבוא בעל הכרם כו', ואין בידנו להעמיד הדת על תילה, ואם באנו לדון כמוחרמים כל המחויבים נדוי ע"פ תקנת רבותינו ז"ל בזה"ו, לא נוכל להתעסק עם רוב בנין אנשי הדור הזה, וגדולה מזו בסנהדרין דף ס' ע"א וברש"י שם ד"ה בזה"ו כו', עכ"ד.

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הוא כאשה ישראלית להכאה. וגוי שהכה את ישראל חייב מיתה שני' (שמות ב פסוק יב) וַיִּפֶן כַּה וְכַה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל¹⁸.

ונראה¹⁹ אם חבירו אומר לו שיכהו, אינו עובר בלאו הזה²⁰ ואינו חייב מלקות אפי' בהכאה שאין בה שוה פרוטה²¹.

ד. בפירוש ריבתה תורה חובל בחבירו לתשלומין

החובל בחבירו²² הכאה שיש בה היזק שוה פרוטה, אף שעובר בלאו דלא יוסיף כנזכר, מ"מ אם יש בה שוה פרוטה חייב לשלם, וממילא אינו לוקה²³ שרק משום רשעה אחת אתה מחייבו ולא משום שתי רשעויות. ואפילו החובל בחבירו ביום הכפורים אפילו במזיד חייב לשלם לו, ואף על גב שאם התרו משום יום הכיפורים יש בו מלקות, שאני החובל דבפירוש ריבתה

¹⁸ רמב"ם חובל ומזיק פרק ה הלכה ג

¹⁹ וכן נראה מלשון הר"מ פכ"ו מסנהדרין ה"ו, שכתב, אע"פ שיש לו לדיין או לנשיא למחול על כבודו אינו יכול למחול על קללתו, וכן שאר העם אע"פ שמחל המקולל מלקין את המקלל שכבר הטא ונתחייב, עכ"ל, ועיי"ש בכסף משנה. משמע דוקא אם כבר קילל כיון שכבר עבר עבירה לשמים אין המחילה מועלת, אבל כשנותן רשות מתחילה לקלל אין כאן עבירה כלל, וכן כאן גבי מכה, ושם יש קצת עבירה דמוציא שם שמים לבטלה, ואע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת כן, כן נראה לענ"ד ברור. ודוקא במכה מחיים, אבל לאחר מיתה פטור דלא שייך חבורה. מנ"ח מצוה מ"ה אות ג – ד

²⁰ אף שהמנ"ח כתב שם "אע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת כן נלענ"ד ברור", מ"מ העירו לי דהשאלות בסוף שאילתא ס' כתב במה שאמרו "האב שמחל על כבודו כבודו מחול הני מילי כבודו אבל הכאתו וקללתו לא", ובהעמק שאלה אחרי שהביא ראיות לזה הוסיף וכתב "ובאמת לא נצרכנו לראיות אלא על בזיון בעלמא דלא מהני מחילה, אבל קללה והכאה פשיטא שהרי אפי' המקלל עצמו עובר בל"ת", אך עדיין יתכן דאם האב רוצה בהקזה או בהוצאת קוץ וזה רצונו בכה"ג אין זה השיב מה"ת כמכה אביו. לענ"ד יש הכרח גדול לדבריו כיון שאזהרת מכה אביו ומכה חברו מחד קרא נפקא וגבי חובל חברו ברשות קיי"ל בחו"מ ס' תכ"א סעיף י"ב שאם א"ל בפירוש ע"מ לפטור שהוא פטור (מכש"כ לדעת הרמ"א בטוח"מ ת"כ דקיי"ל שאם דרשי לחבול בעצמו), ומפורש גם פסק הרמב"ם בהל' חו"מ פ"ה ה"א שאזהרת הלאו מחובל בחברו הוא דוקא "דרך בזיון", – א"כ הה"ג בחבל באביו דרך רפואה גם שלא לצורך והוא נטל ממנו רשות גם על הטעות שאין לחוש לשגגת הנק, מכש"כ לפי"מ דמקשי' לי' נמי לתשלומין דמכה בהמה שאין חייב תשלומין היכא שעושה ברשות. ואף אמנם מכל שאר הפוסקים נראה דלא נחתו לחלק בחובל באו"א בין אם נתן רשות לבין אם לא נתן רשות, מ"מ דברי סברא הם ויש לצרף זה להלכה". מנחת שלמה ח"א סי' ל"ב.

²¹ דאם יש בה שוה פרוטה בלא"ה אינו חייב כיון שיש לו חיוב תשלומין וכמש"כ ברמב"ם שם וז"ל שם הי"א "ועוד יש הפרש בין נוקי גופו לנזקי ממנו שהאומר לחבירו סמא עיני קטע את ידי על מנת שאתה פטור הרי זה חייב בחמשה דברים שהדבר ידוע שאין אדם רוצה בכך אבל האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את כדי על מנת שאתה פטור הרי זה פטור ואם לא אמר לו על מנת שאתה פטור הרי זה חייב לשלם אף על פי שהרשהו להשחית". אמנם נ"מ עכ"פ דאין בו איסור משום לאו זה

²² שו"ע ונו"כ שם תכד ב

²³ "עיי' מנ"ח מ"ס א' וצ"ע

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

התורה שהחובל בחבירו אף על פי שהתרו בו ישלם ממון, לפיכך אמרינן בכל החובל אפילו במקום שיש בו שאר מלקיות כגון זה ישלם ממון.

אבל החובל בחבירו בשבת פטור מתשלומין, אפילו הוא שוגג כיון שיש בו מיתת ב"ד²⁴, ואינו מת ומשלם.

²⁴ אף ע"ג דמקלקל הוא, מ"מ הואיל ועשה נחת רוח ליצרו בשעה שחבל בחבירו משו"ה חייב מיתה אחבלה זו אם חבלו במזיד, ומה"ט חייב אף על פי שאין עושה להנאתו. סמ"ע שם ב. אבל אם חבל כמתעסק שלא במתכוין כלל, זה לא מיקרי חיוב לענין שבת כלל דמלאכת מחשבת בעינן, ועוד, דמקלקל הוא, וכאן לא שייך דמתקן אצל יצרו, שהרי זה לא נתכוין לחבול כלל ולא עשה נחת רוח ליצרו וממילא יש כאן חיוב תשלומין, דלענין תשלומין אדם מועד לעולם, כנלע"ד. פ"ת שם א מהדגמ"ר